

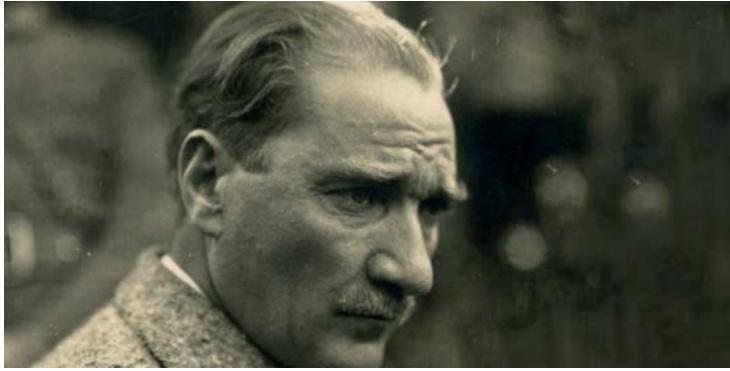
Dr. Ahmet MEHMETEFENDİOĞLU

Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

YÜZÜNCÜ YILINDA TÜRK DEVRİMİ VE ATATÜRK

Cumhuriyetin ilan edilmesiyle yeni Türk devletinin bu yönetimle ulaştığı siyasal kazanımlar ümmetten ulusa, mutlak monarşiden ulusal egemenliğe, teokrasiden laikliğe geçiş olarak özetlenebilir. Doğu toplumlarına özgü "inanıyorum öyleyse

varım" görüşü yerine batının "düşünüyorum, öyleyse varım" görüşü doğrultusunda ilerleyip gelişmiş ülkelerin yanında yer almak, Türk halkının kazanımı oldu. Kurtuluş savaşını örgütleyerek, Cumhuriyeti kurarak, Türk Devrimini yönlendirerek çağımızın bu önemli değişimini gerçekleştiren, Mustafa Kemal Atatürk'tür. Dolayısıyla, Cumhuriyetin kazanımlarını ve onları biçimlendiren düşünceyi Atatürk'le ilişkilendirmeden ele almak olanaksızdır. Cumhuriyeti kurarken Atatürk'ün yeni Türkiye ve Türk toplumu için hedeflediği, insan hakları ve demokrasi çerçevesinde, ulusun egemenliğinde ulusal bütünlük; ulus bilinci ve insanlık onuruyla bezenmiş yönetimle barış içinde bir gelecekti. Bu hedefe ulaşmak için Atatürk, Kurtuluş Savaşını kazanmanın coşkusunu yaşayan Türk halkına gelinen noktanın bir "son" olmadığını hatırlatarak kazanması daha zor olan yeni bir savaşın beklemekte

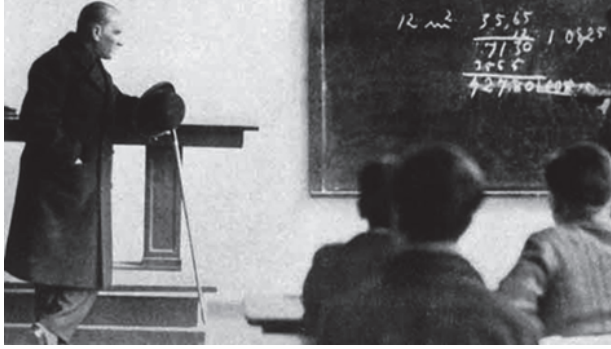

olduğu uyarısını yapmıştı. Türkiye'nin çağdaşlaşarak, uygarlıkta ileri, gelişmiş ülkelerin yanında yer alarak kazanacağını söylediği bu savaşa kurtuluş savaşından daha önemli bir mücadele olarak bakarken "Medeniyet öyle bir kuvvetli ateştir ki ona

bigâne olanları yakar mahveder" diyerek ülkeyi ileri uygarlık düzeyine çıkaracak toplumsal aydınlanma hareketi olan Türk Devrimini gerçekleştirmişti. Türk toplumunun cumhuriyetle kazandığı değerler Türk Devriminin getirisidir, Türk Devrimiyse Batının büyük devletlerini güçlü yapan bilimsel düşüncenin ürünüdür.

Türk devriminin en çarpıcı yönü ise sadece Türkiye'deki kurumlar üzerinde yenilikleri içeren ulusal bir hareket olmayıp insanlığa yönelik, bütün dünyayı ilgilendiren bir çağdaşlaşma modeli olmasıdır. Çağımızın büyük devrimleri arasında yer alan Türk Devrimini oluşturan batı düşüncesi, mimarı ve uygulayanı ise batı düşüncesinin coğrafi veya dinsel bir kavram değil, özgür düşünce çerçevesinde gelişen evrensel bir aydınlanma rehberi olduğunu anlayan Atatürk'tür.

O, başlangıcı, insanlık tarihi kadar eskiye giden düşünsel gelişmenin özgürlüğe ulaşabilmek ve bilimin yol göstericiliğinde kendi istenciyle yönlendirebildiği bir yaşama kavuşması olarak anlam kazandığını, antik çağlardan başlayarak düşünürlerin bu düşünceyi yazıya, sanatçıların tabloları, heykellere döktüğünü görmüş, Türk toplumu için ayısını özlemiştir. Türkiye'nin bu düşüncenin ışığında çağdaşlaşarak en ileri ülkeler yanında yer almasını hedeflemiş, duygularını "İnsanların gelişmiş olmak için bazı şeylere ihtiyacı vardır. Bir millet ki resim yapmaz bir millet ki heykel yapmaz bir millet ki fennin icab ettirdiği şeyleri yapmaz o milletin tarihi terakkide (çağdaşlaşmada) yeri yoktur." sözleriyle anlatmıştır.

Batı düşüncesinin bütün içeriğini Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli olan milliyetçilik, cumhuriyetçilik, halkçılık, laiklik, devletçilik ve hiç bitmeyecek çağdaşlık yarışının bir simgesi olan devrimcilik ilkeleri kapsamında Türk ulusuna kazandırmıştır. Atatürk'ün doğu ülkelerine açtığı aydınlanmayı değerlendiren Alman tarihçisi Herbert Melzig, Platon'un düşlediği devlet yöneticisini anlattığı "Hükümdarlar filozofların, filozoflar da hükümdarların tahtında otursa idi" sözlerinin iki bin yılda gerçekleşemediğini hatırlatarak "XX. yüzyılda ilk kez Atatürk'ün şahsında, kelimenin tam anlamıyla bunu görmekteyiz. Atatürk bir dahi, bir mütefekkir olarak, bir milletin, yani Türk milletin kaderini ele almış ve bu milletle atıldığı istiklal savaşıyla bu milletin medeni durumunu da değiştirip bir inkılap ve diğer milletlerin haklarını koruyan bir barış ile insanlığa muhteşem bir örnek vermiştir" demektedir. Bu tek cümle, Atatürk'ün Türkiye Cumhuriyeti'nin kazanımlarının düşünsel kaynağı olan niteliklerini gözler önüne serer. O, askeri düşünceleriyle Türk yurdunu düşman çizmeleri altında çiğnenmekten kurtarmıştır. Siyasal düşünceleri Türkiye Cumhuriyeti'ni kazandırmış, bilimsel

düşünceleri bu cumhuriyeti laik temellere oturtmuştur. Devrimci düşünceleri Türk ulusuna çağdaş uygarlık yolunu açmıştır. Hümanist düşünceleriyle bugün bütün dünyanın özlemi olan yurt ve dünya barışını emperyalizme karşı savaş kazanarak kurduğu yeni Türk devletinin en önemli ilkelerinden biri yapmıştır.

Atatürk'ün Türk ulusuna önderlik ettiği köklü değişimde amacı Türk aydınlanması olmuş, bu hedefe ulaşmak için Bilim'e sarılmıştır. Bilimselliğin ışığında geliştirdiği Türk kurtuluş hareketinde ulusal bütünlüğü ve bundan güç alan ulusal egemenliği sağlamayı önde tutmuştur. Devlet yapısı içine batının yüzyılların çabalarıyla kazanabildiği insan haklarına dayalı, ulusun kendi kaderinde tek söz sahibi olduğu demokratik yönetimi sürdürecektir, bunun olmazsa olmazı ekonomik güçlenmeyi sağlayacak kurumları yerleştirmiştir. ■

ÖZGEÇMİŞ

Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi tarih bölümü mezunu olan Dr. öğretim üyesi Ahmet MEHMETEFENDİOĞLU, Yüksek Lisans ve Doktora eğitimini Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü'nde tamamladı. Yakın dönem Türk tarihi üzerine araştırmalar yapan Ahmet MEHMETEFENDİOĞLU uzmanlık alanı doğrultusunda 2006 yılında İngiltere'de misafir araştırmacı olarak çalıştı. Akademik dergilerde çok sayıda yayınlanmış makalesi bulunan Ahmet MEHMETEFENDİOĞLU'nun yayınlanmış üç kitabı bulunmaktadır. Halen Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü'nde görev yapmakta aynı zamanda İzmir Ekonomi üniversitesinde dersler vermektedir.

*Bu yazı, ESSIAD tarafından 6 Haziran 2023 tarihinde gerçekleştirilen Öğle Buluşması'ndaki konuşma metninden derlenmiştir.

